

Mục tiêu

Sau khi học xong chủ đề này, học sinh sẽ:

- Trình bày được những nét khái quát chung về di tích lịch sử ở tỉnh Quảng Ngãi.
- Giới thiệu được một số di tích lịch sử tiêu biểu ở tỉnh Quảng Ngãi: nguồn gốc; những đóng góp của quân và dân tỉnh Quảng Ngãi; ý nghĩa lịch sử, văn hóa.
- Trân trọng, tự hào và tích cực học tập, lao động góp phần xây dựng quê hương Quảng Ngãi ngày càng giàu mạnh; thực hiện được những việc làm phù hợp góp phần bảo tồn và phát huy giá trị các di tích lịch sử.

MỞ ĐẦU

Vùng đất Quảng Ngãi là một chiến trường ác liệt trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ của dân tộc ta. Trải qua bao thăng trầm của lịch sử, ngày nay vẫn còn nhiều di tích lưu dấu những chiến thắng oanh liệt, vẻ vang, những đau thương mất mát trong sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc. Những di tích lịch sử ở Quảng Ngãi không chỉ là nơi để tìm hiểu về quá khứ, về chiến tranh mà còn là nơi bồi dưỡng, giáo dục truyền thống cách mạng và tình yêu quê hương, đất nước.

Hình 2.1. Tượng đài chiến thắng Ba Gia
(huyện Sơn Tịnh)

Hình 2.2. Tượng đài tưởng niệm
vụ thâm sát Khánh Giang – Trường Lệ
(huyện Nghĩa Hành)

Trình bày những hiểu biết của em về các di tích lịch sử Tượng đài chiến thắng Ba Gia (huyện Sơn Tịnh) và Tượng đài tưởng niệm vụ thảm sát Kháng Giang – Trường Lệ (huyện Nghĩa Hành) ở tỉnh Quảng Ngãi.

1. Khái quát về di tích lịch sử ở tỉnh Quảng Ngãi

Tỉnh Quảng Ngãi có hệ thống di tích lịch sử phong phú, đa dạng trong đó nhiều di tích được xếp hạng cấp tỉnh và cấp quốc gia. Tiêu biểu có thể kể đến một số nhóm di tích lịch sử sau:

Di tích lịch sử văn hoá: với rất nhiều đình, chùa và đền thờ được Bộ Văn hoá – Thông tin (nay là Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch) xếp hạng là di tích lịch sử – văn hoá quốc gia như: Chùa Hang, Chùa Ông, Đình An Hải, mộ và đền thờ Bùi Tá Hán,...

Di tích lịch sử cách mạng: Huyện đường Đức Phổ, quần thể di tích khởi nghĩa Ba Tơ, quần thể di tích khởi nghĩa Trà Bồng và miền Tây Quảng Ngãi,...

Di tích chiến thắng tiêu biểu: di tích chiến thắng Ba Gia, di tích chiến thắng Vạn Tường,.... Ngoài ra, còn có nhiều di tích tội ác chiến tranh như: di tích vụ thảm sát Kháng Giang – Trường Lệ, vụ thảm sát Bình Hoà, địa đạo Đám Toái – Bình Châu và đặc biệt là di tích vụ thảm sát Sơn Mỹ,...

Bên cạnh đó còn có nhiều công trình nhà lưu niệm danh nhân văn hoá, các vị tướng tài ba có công trong công cuộc xây dựng và bảo vệ quê hương, đất nước cũng đã được công nhận là những di tích lịch sử như: Khu Lưu niệm Thủ tướng Phạm Văn Đồng, Nhà Lưu niệm đồng chí Trần Kiên,...

Thời gian qua, công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị các di tích lịch sử trên địa bàn tỉnh Quảng Ngãi luôn được các cấp chính quyền địa phương quan tâm. Ngày 14 tháng 01 năm 2022, Ủy ban Nhân dân tỉnh Quảng Ngãi đã ra Quyết định số 51/QĐ-UBND về Đề án Bảo tồn và phát huy giá trị hệ thống di tích lịch sử văn hoá, danh lam thắng cảnh trên địa bàn tỉnh Quảng Ngãi đến năm 2030.

Mục đích Đề án nhằm giữ gìn, bảo vệ và phát huy tốt giá trị di tích, giáo dục truyền thống yêu nước, văn hoá và cách mạng cho các thế hệ mai sau. Khai thác các giá trị lịch sử văn hoá của các di tích, phục vụ cho việc giáo dục truyền thống lịch sử cách mạng, bảo tồn các giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của các dân tộc

trong tỉnh và phát triển kinh tế du lịch của địa phương đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng và phát triển văn hoá, con người Quảng Ngãi đáp ứng yêu cầu đổi mới, hội nhập và phát triển bền vững.

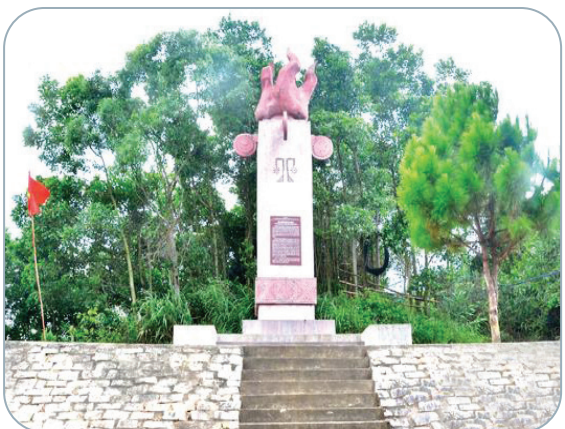
Hiện nay, công tác phát huy giá trị di tích trong phát triển du lịch được tỉnh chú trọng khai thác. Hệ thống di tích sau khi được đầu tư tôn tạo, đưa vào sử dụng đã có những đóng góp quan trọng trong sự phát triển kinh tế, văn hoá, xã hội của tỉnh Quảng Ngãi. Tạo ra nguồn thu nhập ổn định cho người dân địa phương, góp phần định hình và nâng cao chất lượng các sản phẩm du lịch mang đặc trưng của tỉnh như du lịch lịch sử cách mạng, du lịch văn hoá tâm linh, du lịch sinh thái, biển, đảo,... Từng bước hình thành nhiều tuyến, địa bàn, khu du lịch trọng điểm tại các địa phương của tỉnh nhà.

Hình 2.3. Nhà Lưu niệm đồng chí Trần Kiên – Nguyễn Bí thư Tỉnh uỷ Quảng Ngãi (huyện Tư Nghĩa)

Hình 2.4. Khu Lưu niệm Thủ tướng Phạm Văn Đồng (huyện Mộ Đức)

Hình 2.5. Tượng đài tại quần thể di tích khởi nghĩa Trà Bồng và miền Tây Quảng Ngãi (huyện Trà Bồng)

Hình 2.6. Tượng đài tại Khu Chứng tích Sơn Mỹ (thành phố Quảng Ngãi)

Em có biết?

Thực hiện Nghị quyết số 13-NQ/TU ngày 6/9/2023 của Ban Thường vụ Tỉnh uỷ khoá XX về chuyển đổi số tỉnh Quảng Ngãi đến năm 2025, định hướng đến năm 2030, các cơ sở đoàn trên địa bàn tỉnh đã tổ chức thực hiện công trình thanh niên “Số hoá di tích lịch sử, văn hoá”. Đây là hoạt động ý nghĩa nhằm cung cấp chính xác dữ liệu, hình ảnh, tài liệu liên quan đến các khu di tích, địa chỉ đỏ, danh lam thắng cảnh. Qua đó, tuyên truyền, quảng bá các giá trị văn hoá, lịch sử của quê hương và thúc đẩy chuyển đổi số trong lĩnh vực văn hoá, du lịch.

Hình 2.7. Công trình thanh niên năm 2023 số hoá di tích lịch sử mộ cụ Huỳnh Thúc Kháng (thành phố Quảng Ngãi)

2. Một số di tích lịch sử tiêu biểu ở tỉnh Quảng Ngãi

a) Huyện đường Đức Phổ

Đức Phổ là huyện đồng bằng ven biển nằm ở phía nam tỉnh Quảng Ngãi (nay là thị xã Đức Phổ). Phía bắc giáp huyện Mộ Đức; phía nam giáp huyện Hoài Nhơn (tỉnh Bình Định); phía tây giáp huyện Nghĩa Hành và huyện Ba Tơ; phía đông giáp biển Đông.

Trước năm 1930, Huyện đường Đức Phổ được xây dựng trên khu đất hình chữ nhật với kiến trúc nhà ba gian hai chái. Huyện đường tồn tại đến năm 1960 thì chính quyền Sài Gòn phá bỏ để xây dựng lại trụ sở mới của quận Đức Phổ. Sau ngày đất nước thống nhất, trụ sở quận Đức Phổ được cải tạo, nâng cấp để làm trụ sở UBND huyện Đức Phổ. Hiện nay, địa điểm di tích lịch sử cách mạng Huyện đường Đức Phổ nằm trong khuôn viên trụ sở Ủy ban nhân dân thị xã Đức Phổ. Huyện đường Đức Phổ có một bờ tường gạch bao bọc, chính giữa là cổng ra vào, phía trái cổng có một bốt gác nhỏ để kiểm tra, kiểm soát người ra vào, hai bên cổng có hai cây nhãn, trụ sở Huyện đường nằm ở trung tâm. Trong khuôn viên di tích gần giếng nước và cây nhãn của Huyện đường Đức Phổ xưa kia có đặt một phù điêu cò đỡ búa liềm, phản ánh cuộc đấu tranh biểu tình của nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Hình 2.8. Di tích lịch sử cách mạng Huyện đường Đức Phổ

Sau khi Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời (3/2/1930), Tỉnh uỷ lâm thời Quảng Ngãi được thành lập do đồng chí Nguyễn Nghiêm làm Bí thư. Tháng 4/1930, Chi bộ cộng sản đầu tiên của huyện Đức Phổ ra đời. Chi bộ đã tập hợp, lãnh đạo nhân dân trong huyện tiến hành các cuộc đấu tranh. Đặc biệt, trong cao trào cách mạng 1930 - 1931, hưởng ứng phong trào Xô Viết Nghệ Tĩnh, qua thực tiễn phong trào và căn cứ vào điều kiện của Đức Phổ lúc bấy giờ, là huyện có tổ chức Đảng mạnh với 50 đảng viên trong tổng số 80 đảng viên của Đảng bộ tỉnh Quảng Ngãi và là nơi có phong trào quần chúng phát triển mạnh mẽ, gắn bó mật thiết với nhân dân; đồng thời có cơ quan Tỉnh uỷ đóng trên địa bàn nên Tỉnh uỷ quyết định chọn Đức Phổ làm huyện điểm mở đầu cho đợt đấu tranh trong toàn tỉnh. Từ nửa đêm ngày 7 đến sáng ngày 8-10-1930, dưới sự lãnh đạo trực tiếp của đồng chí Nguyễn Nghiêm, nhân dân các xã Phổ Phong, Phổ Nhơn, Phổ Văn, Phổ Thuận,... tập trung về gò Cây Thị để dự cuộc mít tinh. Tại đây, Tỉnh uỷ Quảng Ngãi đã vạch trần tội ác của bọn thực dân - phong kiến, tuyên truyền đường lối của Đảng, cổ vũ tinh thần quần chúng đứng lên đấu tranh. Sau buổi mít tinh, đoàn biểu tình đã tiến về Huyện đường Đức Phổ một cách có tổ chức, theo hàng lối chỉnh tề, tay cầm gậy gộc, biểu ngữ, cờ đỏ búa liềm. Lúc đầu đoàn có hơn 3.000 người nhưng trên đường qua các xã, người tham gia ngày càng đông. Khi đến Huyện đường, lực lượng đã lên đến hơn 5.000 người, tạo khí thế cách mạng sục sôi và ta đã chiếm được Huyện đường, làm tri huyện cùng toàn bộ lại mục, lính tráng hoảng sợ, bỏ chạy.

Năm 1994, di tích đã được Bộ Văn hoá – Thông tin (nay là Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch) xếp hạng di tích lịch sử – văn hoá quốc gia. Đây là một trong những “địa chỉ đỏ” giáo dục về lịch sử, tinh thần cách mạng của nhân dân Quảng Ngãi.

Em có biết?

Đoàn người biểu tình đã xông vào Huyện đường, đốt công văn, thả tù nhân, treo cờ đỏ búa liềm, hô vang khẩu hiệu: “Đả đảo đế quốc Pháp và Nam triều phong kiến!”, “Việt Nam độc lập, chính quyền về tay công nông binh!”, “Miễn thuế đinh, thuế đò, thuế chợ!”, “Ủng hộ Nghệ An đỏ, chống khủng bố Nghệ – Tĩnh!”, “Ủng hộ Liên bang Xô viết!”.

b) Quần thể di tích khởi nghĩa Ba Tơ

Quần thể di tích lịch sử khởi nghĩa Ba Tơ thuộc huyện Ba Tơ nằm ở phía tây nam tỉnh Quảng Ngãi, cách trung tâm thành phố Quảng Ngãi khoảng 60 km.

Quần thể di tích lịch sử khởi nghĩa Ba Tơ là nơi đánh dấu sự lãnh đạo của Tỉnh ủy lâm thời Quảng Ngãi trong cao trào cách mạng 1939 – 1945.

Chiều ngày 11/3/1945, quần chúng mít tinh, biểu tình và phát triển thành cuộc tuần hành phối hợp với lực lượng vũ trang dưới sự chỉ huy của Ban khởi nghĩa. Lực lượng cách mạng đã chiếm Nha kiểm lý, làm chủ Đồn Ba Tơ. Sáng ngày 12/3/1945, diễn ra mít tinh mừng thắng lợi, ra mắt Ủy ban nhân dân cách mạng huyện Ba Tơ và thành lập Đội Du kích Ba Tơ. Sau đó, lực lượng được chuyển lên khu căn cứ địa Cao Muôn để kháng Nhật. Khi Đội Du kích Ba Tơ lớn mạnh thì được chia thành hai đại đội, đại đội Phan Đình Phùng và đại đội Hoàng Hoa Thám. Đây là những lực lượng nòng cốt để tiến hành khởi nghĩa giành chính quyền trong Cách mạng tháng Tám năm 1945 ở Quảng Ngãi.

Vào năm 1985, khu trung tâm diễn ra cuộc khởi nghĩa đã được tỉnh Quảng Ngãi xây dựng nhà Bảo tàng Khởi nghĩa Ba Tơ. Các địa điểm khác như: khúc Sông Liên, dốc Ông Tài, Suối Loa, Hang Én, hang Voọc Rệp, Nha Kiểm lý,... được giữ gìn, tôn tạo, phát huy tinh thần cách mạng, truyền thống yêu nước của nhân dân Quảng Ngãi. Quần thể các địa điểm di tích về cuộc khởi nghĩa Ba Tơ và Đội Du kích Ba Tơ được Bộ Văn hoá – Thông tin công nhận, xếp hạng và cấp Bằng di tích lịch sử – văn hoá quốc gia tại Quyết định số 92-VH/TT/QĐ ngày 10/7/1980.

Hình 2.9. Tượng đài khởi nghĩa Ba Tơ

Em có biết?

Từ khi thành lập Đội Du kích Ba Tơ phát triển nhanh về số lượng, trở thành lực lượng nòng cốt trong cao trào kháng Nhật cứu nước, Cách mạng tháng Tám tại Quảng Ngãi, sau này trở thành tiền thân của lực lượng vũ trang Liên khu V – một trong các lực lượng chiến đấu tinh nhuệ nhất của Quân đội nhân dân Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp.

Ngày 22/02/2010, Chủ tịch nước ký Quyết định số 211/QĐ-CTN phong tặng danh hiệu Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân cho Đội Du kích Ba Tơ đã có thành tích đặc biệt xuất sắc trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược. Ngày 8/8/2013, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 1358/QĐ-TTg về việc công nhận các xã an toàn khu thuộc tỉnh Quảng Ngãi. công nhận các xã Ba Vinh, Ba Giang, Ba Động, Ba Chùa, Ba Thành và thị trấn Ba Tơ thuộc vùng An toàn khu của Trung ương ở Quảng Ngãi trong thời kỳ chống Pháp.

Ngày 25/12/2017, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 2082/QĐ-TTg về việc xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt đối với Quần thể di tích lịch sử khởi nghĩa Ba Tơ.

c) Di tích chiến thắng Vạn Tường

Di tích chiến thắng Vạn Tường thuộc hai xã Bình Hải, Bình Hoà nằm ở phía đông huyện Bình Sơn. Đây là nơi ghi dấu ấn trận đánh Vạn Tường diễn ra vào ngày 18/8/1965 chủ yếu trên địa bàn các thôn Vạn Tường, An Cường thuộc xã Bình Hải và thôn Lộc Tự, xã Bình Hoà, huyện Bình Sơn. Trong trận Vạn Tường, quân giải phóng đã đập tan cuộc hành quân “Starlight” (Ánh sáng sao) của Mỹ, tiêu diệt 919 tên Mỹ, bắn cháy, bắn hỏng 22 xe tăng, xe bọc thép, bắn rơi 13 máy bay và phá huỷ nhiều phương tiện chiến tranh của chúng. Chiến thắng Vạn Tường đem lại niềm tin quân và dân ta có thể đánh Mỹ và thắng Mỹ, mở đầu cho phong trào đánh Mỹ thắng Mỹ trên toàn chiến trường miền Nam Việt Nam. Quần thể di tích chiến thắng Vạn Tường bao gồm: Chiến hào thép Lộc Tự, Sở chỉ huy trung đoàn 1 (Quân khu V), Đỉnh đồi 61, xác máy bay địch bị ta bắn hạ ở thôn Phước Thiện,...

Ngày 24/12/1982, quần thể di tích Vạn Tường đã được Bộ Văn hoá – Thông tin xếp hạng di tích lịch sử văn hoá quốc gia.

Năm 2002, Bảo tàng chiến thắng Vạn Tường được xây dựng nhằm gìn giữ và phát huy giá trị lịch sử những hình ảnh, hiện vật về chiến thắng oai hùng của quân và dân ta, góp phần giáo dục truyền thống cách mạng trong nhân dân, nhất là thế hệ trẻ.

Hình 2.10. Tượng đài chiến thắng
Vạn Tường

Hình 2.11. Bảo tàng chiến thắng
Vạn Tường

Từ kiến thức đã học, em hãy rút ra giá trị nổi bật của một số di tích lịch sử tiêu biểu ở tỉnh Quảng Ngãi.

LUYỆN TẬP

1. Lập bảng thống kê về một số di tích lịch sử tiêu biểu ở tỉnh Quảng Ngãi theo gợi ý dưới đây:

TT	Tên di tích lịch sử	Địa điểm (xã/ huyện/thị xã/thành phố)	Ý nghĩa di tích lịch sử

2. Thế hệ trẻ Quảng Ngãi hiện nay cần phải làm gì để giữ gìn và phát huy những giá trị di tích lịch sử ở địa phương?

VẬN DỤNG

Tìm hiểu thông tin về một di tích lịch sử của tỉnh nhà và giới thiệu với bạn bè quốc tế theo cách của em (làm bài thuyết trình, xây dựng đoạn phim ngắn, thiết kế đồ họa,...).